אבל שותף יש לו חזקה. יש ענין לשותף דאין לו חזקה כדמפרש לקמן וא"ת מ"כ ליתני במתני' שותף אין לו חזקה אע"פ שיש שותף שיש לו חזקה כי היכי דתני אריס אע"פ שאחר אריס שאינו אריסי בתי אבות יש להן חזקה ויש לחלק:

שותף ביורד ברשות דמי לאו למימרא דאין לו חזקה. (ה) וא"ת מנא ליה דילמא לענין שנוטל בשבח המגיע לכתפים כדאמר בסמוך וכ"ת דמשמע ליה דבכל ענין מדמי ליה לאריס למא כשאר אריסים קאמר שיש להן חזקה ולא כאריסי בתי אבות: **שבח** המגיע לכתפים. מפרש רש"י בכמה מקומות וכן רבינו שמואל דמגיע לכתפים כגון ענבים הרלוויין ליבצר [א] וקשה לאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל נבעל חוב בשבח המגיע לכתפים ואי ס"ד היינו ענבים (ו) הרלוויים ליבצר א"כ בעל חוב לא גבי מינייהו כדאמר בכתובות פ' נערה (דף נ:) אמר ליה זיל הב ליה מתמרי דעל בודיא אמר ליה (ז) לא יהא אלא בעל חוב דחזו לבודיא קאמינא סוף סוף כל העומד ליגדר כגדור דמי דלריכי לדקלא קאמינא אלמא לא גבי מאותם העומדים ליגדר ואלו פירכא היא דהא רש"י נמי לא בעי למימר מאותן העומדים ליבצר מיד אלא כלומר כל דבר שסופו ליתלש כגון פגין או בוסר ור"ת מפרש מגיע לכתפים היינו דבר שבא ע"י טורח [ב] ומייתי ראיה מהא דתנן בסוף יש נוחלין (לקמן דף קלד.) האומר זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזירו נכסים למקומם נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו ובעי רבא (שם קלה:) שבח שבאו נכסים מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא תבעי לך דכי נפלו ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דקלא וזיתים ארעא ומסקא ארטון משמע שבח שאינו מגיע לכתפים היינו בא מאליו ור' אלחנן נראה לאדרבה משם קשה לר"ת דלמה שינה בלשון דמעיקרא קאמר נכסים שבאו מאליהם מהו ובתר הכי קאמר כי תיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפים דמעיקרא נמי הוה ליה למימר שבח שאין מגיע לכתפים אלא משמע דשבח המגיע לכתפים נמי הוי נכסים שבאו מאליהם [ג] וע"ק לר"ת אמאי קאמר כגון דקלא וזיתים ה"ל למימר כגון פירות הבאות מאליהם ואומר רשב"א דאין תימה לפי' רש"י דשבח המגיע לכתפים היינו פירות אמאי חשיב להו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויטלו אחיו עמו הלא גם להם יש פירות בארלס שהיתה כנגד זו והא מבעי ליה בדקלא וזיתים ארעא ומסקא ארטון אי חשיב כנפלו לו נכסים ממקום אחר כ"ש פירות דאית לן לאחשוביהו טפי כנפלו לו ממקום אחר [ד] כדמוכח גבי בכור (לקמן דף קכד.) דפליגי רבי ורבנן בחפירה והוו שיבלי [ה] (שלחופי) והוו תמרי אי בכור נוטל פי שנים אי לא ואפ"ה מודו בדקלא וזיתים וארעא ומסקא ארטון דשקיל אלמא חשבינן פירות טפי כנפלו לאחר מכן מדקלא וזיתים ומצינן למימר שפיר שיטלו אחיו בפירות ואע"פ שגם לקחו גנדם בחלקם דהם טרחו והם אכלו אבל מה שהמת טרח למה לא יקחו בטורח המת כמותו וכתלושים חשיבי ואי תלשם ואח"כ מת זה דבר פשוט שיטלו עמו ומיהו קשה לפי' הקונטר' למה הוצרך כאן להאריך ולומר [ח] בשבח המגיע לכתפים דהיינו פירות שבכל שנה ושנה כדין אריס לא היה לו לומר אלא שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע דהיינו כדין אריס דיורד אלא ברשות שקיל בשדה העשויה ליטע כדין אריס כדאמר בהשואל (ב"מ דף קא.) דיורד לתוך שדה חבירו אלא ברשות כו' ומסיק דבשדה העשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה ופרש"י דהיינו כדין אריסי העיר אבל לפר"ת אתי שפיר דה"פ שנוטל דוקא בשבח המגיע לכתפים דהיינו בא ע"י טורח בשדה שאין עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע כדין אריס אבל באין מגיע לכתפים לא יטול כדין אריס ואף על גב [ט] (דאדם) וטול בשבח דאתי מעלמא ממילא כדמשמע בפ' מי שאחזו (גיטין דף עד:) הכא דיורד אלא ברשות סבר גמרא דאין לו ליטול בשבח הבא מאליו כדין אריס ומ"מ קשה דבכל מקום גרס ובשדה [ג] (שאינו שלו) בוי"ו ולפירוש זה הוה ליה למימר בשדה בלא וי"ו כיון דאדם מילתא היא ויש לייחס פ"ה ונפרש הכא דהשואל כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה דלאו היינו כדין אריס דלאריס נותנין יותר למאה ולגליס כי עוסק בה לתקנה כמה לריכים אלא ה"פ כמה אדם רוצה ליתן לקבלן ליטע שדה זו ולא ירד בה לאריסות אלא מיד ונוטל שכרו ונוטל יותר משכיר יום כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל אמאי

גמ' אבוה דשמואל. וגם לוי מחבירו: **תנו.** במתני': **שותף.** השותפין והאפוטרופין כו' אבל אומן לא תנו דכ"ש דאין לו חזקה דהא אין לו חלק כלל דגימא מיגו דהיה לו חלק בו קנה מחבירו את חלקו אלא ולאי לתקנן ניתן לו: **אבל שותף יש לו חזקה.** דאם איתא דלא מכר לו חלקו היה לו לעבוד את האדמה ולאכול הפירות בשותפות: **מחזיקין זה** (ג) **זה.** אם האחד מחזיק בחלקו ובחלק חבירו ג' שנים הויא חזקה: **ומעידין זה.** על חלקו של זה להעמידה בידו אם בא אחד מן השוק לערער עליו ולא הוי נוגע בעדות כדמפרש לקמן [מג.]: **ועשין כשומרי שכר זה לזה.** שאם מצית אחד מהן נגנב דבר של שותפות חייב לשלם כשומר שכר וזהו שכרו שגם חבירו ישמור הכל כשיעור זמן שמשמר זה עכשיו: **והא אמר שמואל שותף.** שמחזיק בכל השדה גם בחלקו של חבירו: **ליורד ברשות דמי.** כלומר כאילו נתן לו חבירו רשות ולזהו להיות במקומו כדין אריס דמי: **ולו למימרא דשותף אין לו חזקה.** דהוי כאריס שיורד ברשות ולכך לא הויא חזקתו חזקה. ולקמן מפרש דאתכי לשאר דבריס קאמר שמואל כיורד ברשות דמי מדלא קאמר בהדיא שותף אין לו חזקה: **דנחית לגולה.** שדה שקנו שניהם: **דנחית נפנגת.** בחלק המוזכר החזיק ואמר חלקנו והגיע זה לחלקי והחזקתי בו שלש שנים ואידך טענ עדיין לא חלקנו אלא כך התנינו ביניהם שתאכל אותו חלק ג' שנים ואני אחריך כמו כן ג' שנים: **אמרי לה להאי גיסא.** יש מתרלים בענין זה הא דאמר שמואל שותף יש לו חזקה דנחית לגולה דמנהג שותפים ליטול בשותפות פירות כל שנה ושנה אז זה יטול חלי הקרקע וזה החלי ולשנה הבאה למפרע מה שלקח זה משתקד יקח זה עכשיו שכל אחד רולה ליהנות בכל שנה מחלקו וזה שהגיע להחזיק לחבירו ג' שנים בכל השדה ולאי מכר לו את חלקו והלכך הויא חזקה: **והא דאמר שמואל אין לו חזקה דנחית נפנגת.** שכן דרך שותפין לאכול זה פנגת ואידך חבריה פנגת שלש שנים או ארבע ואחר כך אוכלין למפרע בענין זה ארבע שנים אחרות: **ואמרי לה להאי גיסא.** היכא דנחית לגולה לא הויא חזקה שכן הוא מנהג השותפין לאכול שדה שלש שנים והלכך לא מלי טענין לקוח חלקך בידי והיכא דנחית לפנגת הויא חזקה דסברא הוא דחלקו לאם איתא דניחא ליה ליהנות מחלקו בכל שנה ולא להמתין שלש שנים או ארבע שנים אחר חבירו כמנהג שותפין לא היה לו לברר חלק אחד לבדו אלא יעבוד בשותפות ויחלקו הפירות: **רבינא אמר הא והא דנחית לגולה הא דאית בה דין חזוקה.** ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה הויא חזקה דכיון דיש כדי לזה וכדי לזה אינו מנהג להניח האחד להקדים לו חבירו ג' שנים אלא אם כן מכר לו חלקו: **דליתא בה דין חזוקה.** אינה חזקה דהתם מנהג הוא לאכול זה שלש או ארבע שנים שלימות כל השדה ואחר כך זה משום דבשניהם ביחד אינו כלום. והכי קיימא לן. והך עובדא דרמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא דזבון אחמתא בשותפות מר משתמש ראשונה שלשית כו' ברים פרקין (ז) (דף כט:) ופרשינן טעמא כי היכי דלא ליחזקו אהדדי ה"ק דאי הוה כל אחד משתמש שלש שנים רלופין לא תהוי חזקה דהא ליתא בחדא אמתא דין חזוקה והלכך לא תהוי חזקה ואינהו לאחזוק בסירוגין משום דלמא לא ידעי העדים לסוף ג' שנים שלקחוה בשותפות ויטעון המחזיק בה שאינו שותף ותהוי חזקתו חזקה: **לומר שנוטל.** כדין אריס שיורד ברשות. אפי' בשבח המגיע לכתפים גמר פירי כגון קמה לקצור וענבים לבצור ונוטל כל האחי כדין אריסי העיר ואפילו הוא שדה שאינו עשוי ליטע אלא לזריעה ונטיעה הוא נוטל כל דינו כאילו עשוי ליטע כדין היורד ברשות דאילו יורד אלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה דאם השבח יתר על היציאה נוטל את היציאה ואם היציאה יתר על השבח נוטל יציאה שיעור שבח כדאמר בב"מ בהשואל (דף קא.) היורד לתוך שדה חבירו ונטעה אלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אומר אומדין כמה אדם רולה ליתן על שדה זו ליטע וא"ר פפא לא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע והכא חשיב להאי שותף היורד ברשות והלכך אקיל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע ואי הוה אמר שמואל שותף אין לו חזקה הוה אמינא דידו על התחתונה הואיל ובלא רשות חבירו ילד: אמאי

אמר שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דאין לו חזקה. (ה) וא"ת מנא ליה דילמא לענין שנוטל בשבח המגיע לכתפים כדאמר בסמוך וכ"ת דמשמע ליה דבכל ענין מדמי ליה לאריס למא כשאר אריסים קאמר שיש להן חזקה ולא כאריסי בתי אבות: **שבח** המגיע לכתפים. מפרש רש"י בכמה מקומות וכן רבינו שמואל דמגיע לכתפים כגון ענבים הרלוויין ליבצר [א] וקשה לאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל נבעל חוב בשבח המגיע לכתפים ואי ס"ד היינו ענבים (ו) הרלוויים ליבצר א"כ בעל חוב לא גבי מינייהו כדאמר בכתובות פ' נערה (דף נ:) אמר ליה זיל הב ליה מתמרי דעל בודיא אמר ליה (ז) לא יהא אלא בעל חוב דחזו לבודיא קאמינא סוף סוף כל העומד ליגדר כגדור דמי דלריכי לדקלא קאמינא אלמא לא גבי מאותם העומדים ליגדר ואלו פירכא היא דהא רש"י נמי לא בעי למימר מאותן העומדים ליבצר מיד אלא כלומר כל דבר שסופו ליתלש כגון פגין או בוסר ור"ת מפרש מגיע לכתפים היינו דבר שבא ע"י טורח [ב] ומייתי ראיה מהא דתנן בסוף יש נוחלין (לקמן דף קלד.) האומר זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזירו נכסים למקומם נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו ובעי רבא (שם קלה:) שבח שבאו נכסים מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא תבעי לך דכי נפלו ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דקלא וזיתים ארעא ומסקא ארטון משמע שבח שאינו מגיע לכתפים היינו בא מאליו ור' אלחנן נראה לאדרבה משם קשה לר"ת דלמה שינה בלשון דמעיקרא קאמר נכסים שבאו מאליהם מהו ובתר הכי קאמר כי תיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפים דמעיקרא נמי הוה ליה למימר שבח שאין מגיע לכתפים אלא משמע דשבח המגיע לכתפים נמי הוי נכסים שבאו מאליהם [ג] וע"ק לר"ת אמאי קאמר כגון דקלא וזיתים ה"ל למימר כגון פירות הבאות מאליהם ואומר רשב"א דאין תימה לפי' רש"י דשבח המגיע לכתפים היינו פירות אמאי חשיב להו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויטלו אחיו עמו הלא גם להם יש פירות בארלס שהיתה כנגד זו והא מבעי ליה בדקלא וזיתים ארעא ומסקא ארטון אי חשיב כנפלו לו נכסים ממקום אחר כ"ש פירות דאית לן לאחשוביהו טפי כנפלו לו ממקום אחר [ד] כדמוכח גבי בכור (לקמן דף קכד.) דפליגי רבי ורבנן בחפירה והוו שיבלי [ה] (שלחופי) והוו תמרי אי בכור נוטל פי שנים אי לא ואפ"ה מודו בדקלא וזיתים וארעא ומסקא ארטון דשקיל אלמא חשבינן פירות טפי כנפלו לאחר מכן מדקלא וזיתים ומצינן למימר שפיר שיטלו אחיו בפירות ואע"פ שגם לקחו גנדם בחלקם דהם טרחו והם אכלו אבל מה שהמת טרח למה לא יקחו בטורח המת כמותו וכתלושים חשיבי ואי תלשם ואח"כ מת זה דבר פשוט שיטלו עמו ומיהו קשה לפי' הקונטר' למה הוצרך כאן להאריך ולומר [ח] בשבח המגיע לכתפים דהיינו פירות שבכל שנה ושנה כדין אריס לא היה לו לומר אלא שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע דהיינו כדין אריס דיורד אלא ברשות שקיל בשדה העשויה ליטע כדין אריס כדאמר בהשואל (ב"מ דף קא.) דיורד לתוך שדה חבירו אלא ברשות כו' ומסיק דבשדה העשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה ופרש"י דהיינו כדין אריסי העיר אבל לפר"ת אתי שפיר דה"פ שנוטל דוקא בשבח המגיע לכתפים דהיינו בא ע"י טורח בשדה שאין עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע כדין אריס אבל באין מגיע לכתפים לא יטול כדין אריס ואף על גב [ט] (דאדם) וטול בשבח דאתי מעלמא ממילא כדמשמע בפ' מי שאחזו (גיטין דף עד:) הכא דיורד אלא ברשות סבר גמרא דאין לו ליטול בשבח הבא מאליו כדין אריס ומ"מ קשה דבכל מקום גרס ובשדה [ג] (שאינו שלו) בוי"ו ולפירוש זה הוה ליה למימר בשדה בלא וי"ו כיון דאדם מילתא היא ויש לייחס פ"ה ונפרש הכא דהשואל כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה דלאו היינו כדין אריס דלאריס נותנין יותר למאה ולגליס כי עוסק בה לתקנה כמה לריכים אלא ה"פ כמה אדם רוצה ליתן לקבלן ליטע שדה זו ולא ירד בה לאריסות אלא מיד ונוטל שכרו ונוטל יותר משכיר יום כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל אמאי

גמ' אבוה דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן שמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשים שומרי שכר זה לזה רמי ליה רבי אבא לרב יהודה (ח) במערתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל שותף יש לו חזקה והאמר שמואל שותף ביורד ברשות דמי לאו למימרא דשותף אין לו חזקה לא קשיא [י] הא דנחית לגולה הא דנחית לפלגא [כ] אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא רבינא אמר [א] הא והא דנחית לגולה ולא קשיא הא דאית בה דין חלוקה הא דלית בה דין חלוקה גופא אמר שמואל [ב] שותף כיורד ברשות דמי מאי קמ"ל (ג) שותפות אין לו חזקה לימא שותף אין לו חזקה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ג] לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע: [ד] ומעידין זה לזה אמאי

עין משפט נר מצוה

קכז א מיי' פ"יג מהל' טוען הל' ח סמג עשין לח טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף ב וע' פ"ה מהל' שותפין הל' ח וכטוש"ע ח"מ סי' קמט:
קכח ב ג מיי' פ"י מהל' גזילה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעה סעיף ה:
קכט ד מיי' פנ"ו מהל' עדות הל' ד סמג לאוין קט טוש"ע ח"מ סי' לז סעיף ח:

רבינו גרשום

שותף אין לו חזקה. אע"ג דיכול למימר מן חבירי קניתי חלקי: וכ"ש אומן. דאיכא למימר כדי לתקן נתנו לו: מחזיקין זה על זה. שאם האחד תופש חלקו וחלק חבירו ג' שנים החזיק בו: ומעידין זה על זה. שאם בא אחד וערער על חלק חבירו יכול שותפו להצטרף עם עד אחד ולהעיד עליו דשל אביו היה או אם ערער עליו אדם יכול שותפו להצטרף עם עד אחד ולהעיד עליו שקנאו: ונעשין שומרי שכר זה לזה. שאם שומר זה מקצת הממון שבשותפותם רוה מקצת ונגנב מביתו אחד או אבד אינו כש"ח אלא חייב לשלם משום דש"ש הוא שבשכר ששומר לו חבירו מקצת הממון שומר לו אידך מקצתו: כיורד ברשות. חבירו לשדהו דמי דהוי כאריס שיורד לרשות חבירו וכיון דחשיב הוא כיורד ברשות חבירו לדעתו (וכו' לדעתו) מכלל דאין לו חזקה: אמרי לה להאי גיסא הכי שאם ירד לפלגי לאותו חצי שלא הגיע לחלקו יש לו חזקה משום דמצי למימר המחזיק חלקך קניתי ממך וכבר החזקתי בו ואין לך בו כלום ודאי הויא חזקה אבל אי נחת לגולה ואמר גולה מוחזקת בידי אינה חזקה דאמר דמש"ה הניחה זה ברשותו ג' שנים כדי שישתמש בה נמי הוא כנגדו ג' שנים אחרות ומש"ה אינה חזקה דכיורד ברשות הוה. ואמרי לה להאי גיסא הכי האי דנחית לגולה הויא חזקה משום דמצי למימר למערער הואיל שהחזקתי בגולה שני חזקה שלי היא שקניתי חלקך ממך אבל אי נחית לפלגא לא הויא חזקה משום דמצי למימר המערער חלקנו בשוה ובחלקך המגיעך החזקת ובתוך שלי לא תחזיק כלל דמה שירדתי בחלקי ברשותי ירדתי: הא דאית בה דין חלוקה. ד' אמות לזה וד' אמות לזה ונחית לגולה והחזיק בה ג' שנים חזקתו חזקה משום דמצי למימר לחבירו חלקך קניתי ממך. אבל אי לית [בה] דין חלוקה והחזיק בה אינה חזקה משום דמצי למימר המערער הואיל דלא הוה דין חלוקה הייתי מתרצה שיהא בידך ג' שנים: לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים. שאם השביח עד גמר פירי שנוטלו חצי דאי הוה אמר בפירוש אין לו חזקה והיה השותף זורעה היה ידו על התחתונה ולא היה נוטל בחלקו של חבירו כלום אבל השתא דאמר שותף כיורד ברשות דמי הא אתא לאשמעי' דנוטל כאריס דמה אריס נוטל מחצה אפ' בשבח המגיע לכתפים האי נמי נוטל מחצה של חבירו וחלקו משום דהיינו ג' חלקים. איבעיא אימא מש"ה תני שותף כיורד ברשות דמי ונוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע

מסורת הש"ס

(ה) [ל"ל דלתרים], (ו) [ל"ל דלתרים], (ז) [ל"ל שלינה עשויה ליטע],

גליון הש"ס

גמ' הא דנחית לגולא. עיין לקמן דף מז ע"ב תד"ה כשותפין: שם אמרי לה. להאי גיסא. שבת דף קה ע"ב פסחים דף קח ע"ב ניטין דף מז ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' במעצרתא דבי ר' זכאי: (ב) שם מאי קמ"ל שותף כל"ל ותוס' ו' מ' במתק: (ג) רשב"ם ד"ה מחזיקין זה על זה: (ד) ד"ה לגיס כה וכו' כרים פירקין. ל"ב דף ס"ע ע"ב וע"ש בתוס': (ה) תוס' ד"ה שותף וכו' ות"ת ל"ב ס"ל ותימה: (ו) ד"ה שבח וכו' היינו ענבים העומדים ליבצר: (ז) בא"ד אמר ליה אביי לא יכה: (ח) בא"ד להמיך ולומר שנוטל בשבח:

מוסף תוספות

א. פירוש שהגיע לבצור ולינטל על הכתף. רשב"ם ב"ק לח: ב. היינו שבח הבא מחמת עמל כתפיו, וכתפיו פירושו עמלו, ושבח שאין מגיע לכתפים היינו שבח שהשביחו נכסים מעצמן כדיקלא ואלים ארעא ואסקה שרטון. ולשב"ם ב"ק לח: ג. והשתא מפרש תלמודא שפיר דאפי' בשבח ששבחו נכסים מאליהן לא מיבעיא ליה אלא בשבח שהוא צריך לקרקע, ריטב"ם לקמן קלה: ד. שכיון שאין צריכים לקרקע כתלוש דמי וה"ל כנכסיו שנפלו ממקום אחר. שיטמ"ק שם.

רבינו גרשום (המשך)

מה שדה העשויה ליטע אם יורד בה אדם שלא ברשות וזורעה ותיקנה דנוטל כפי חלקו המגיעו כל מחצית השבח האי שותף נמי אם יורד בשדה שאינה עשויה ליטע וזורעה והשביחה נוטל בכל מה שהשביח חלקו וחצי חלק חבירו משא"כ אדם אחר דעלמא שאם יורד שלא ברשות בשדה השבח יתר על ההוצאה נוטל את ההוצאה ואם היציאה יתירה על השבח נוטל את השבח דכל שעה ידו על התחתונה הואיל שירד שלא ברשות אבל האי שותף כיורד ברשות דמי וידו על העליונה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמאי. מעידין זה על זה: **נוגעין בעדותן הן.** דכל זמן שלא חלקו לגמרי אם יטול שום מערער כלום מן השדה יפסידו שניהן ונמצא דלעולמו מעיד: **דכתב ליה.** האי מעיד להאי מחזיק דין ודברים אין לי עמך בכל השדה ואפילו על חלקי שהכל שלך והכי משמע דין ודברים לא יהא לי על שדה זו ולשון חכמים הוא לומר אין לי במקום לא יהא לי והלכך כיון דנתן לו חלקו מעיד עליה דלא נוגע בעדות הוא. והכי נמי הוה מצי לתרוצי כשהקנה לו חלקו אלא דבותא נקט לאשמועינן דבכי האי גוונא הוי לשון מתנה: **מאי הוי.** הרי אינו לשון מתנה ואכתי נוגע בעדות הוא: **האומר לחבירו.** שותף: **ואין לי עסק בה.** כלומר לא יהא לי עסק בה ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו: **וידי יהו מסולקות לא אמר לגוים.** דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהי נתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבוא הזמן שעתיד לזכות באותו דבר לאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו כדלקמן בפירקין (דף מט.) וכתוספו׳ (דף פג.) דגמלה הבאה לו לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנה לאחרים. כן נראה בעיני ועיקר והכי מוכח לקמן בפירקין [שם]. וי״מ דמשום הכי לא אמר כלום דקאמר אין לי דין ודברים ולא קאמר לא יהא ונמצא שהוא מכזב שהרי יש לו חלק בו והוא אומר אין לי ושום הוא לאין זה לשון הגמ׳ לומר בשום מקום לא יהא והכי מוכח לקמן דקמשני הכא במאי עסקינן בשקנו מידו ולא קא מתכן באומר לא יהא: **בשקנו מידו.** שותף חבירו קנה מידו בקנין סודר והשתא לאיכא קנין מועיל התנאי: **וכי קנו מידו מאי הוי.** אכתי אמאי מעיד להעמיד השדה בידו הרי נוגע הוא בעדות זו דיתא ליה שדה ביד השותף מפני שמעמידו האי נותן לפני בעל חובו אשם יש לו שום בע״ח שהלוהו מעות קודם שהקנה לחבירו חלקו שהיה לו בשדה יבא בעל חוב ויטרוף אותה שהרי חציה משועבדת לו ויפטר זה הנותן מבעל חובו ולא יהיה לזה רשע ולא יצלם [תהלים לז] כדלקמן בשמעתין [מה.] שאילו יטרפוה מזה בעדים שיאמרו שלא היה לאלו שותפין חלק בה לא יוכל בעל חוב שלו לגבות הימנה והו״ל לזה רשע ולא יצלם: **שלא באחריות.** וכל שכן באחריות: **אין מעיד לו עליה.** אין מלגטרף עם עד אחר להעמידה בידו ואע״ג דאי הוה מפסיד לוקח לא הדר עליה דמוכר: **מפני שמעמידה כו׳.** ובדלית ליה מרעא אחריתי מוקמינן לה לקמן בשמעתין [שם] דלא ניחא למיהוי לזה רשע ולא יצלם: **דקביל עליה אחריות.** האי שותף לחבירו ממה שהקנה לו וכדמפרש ואזיל דהשתא אינו מעמידה לפני בעל חובו והלכך מעיד: **אחריות דעלמא.** שלא בשביל חוב חבירו אלא מערער לומר שדה זו של אבותי או שלי היא: **כל שכן.** דאינו מעיד דנוגע בעדות הוא כשמעיד להעמידו ביד זה דיתא ליה דתיהוי בידו משום דאי מפיק מיניה עליה הדר: **אלא אחריות דאתא ליה מהתם.** אם יטרפוהו בשביל חובו שחייב לאחרים יחזיר לו הדמים הללכך מעיד עליה גבי ערער דעלמא להעמידה בידו שאינו מעמידו בפני בעל חובו הנאה יש לו אם יטרפנה בעל חוב מיד זה ולא יהא כנגדו לזה רשע ולא יצלם סוף סוף לזה רשע ולא יצלם הוא גבי חבירו שקיבל עליו אחריות וחייב לשלם ואין לו ונכנס בע״ח זה במקום בעל חוב ראשון וגם אם לא יעיד לו מה מפסיד הרי אחריות דעלמא לא קיבל וממ״נ בין יעיד בין לא יעיד בע״ח אחד הוא דיש לו דהוי כנגדו לזה רשע ולא יצלם ולקמן בשמעתין [שם] מוכח דמיקרי לזה רשע מוכר באחריות וטרפוה מן הלוקח ואינו משלם לו: **וכי מסלק.** שום שותף נפשיה מחלקו: **מי מסתלק.** בתמיה. מי הוי סילוק גמור אפילו לגבי עדות דלא הוי נוגע בעדות כלל ויכול להעיד לאוקמת ליה בשקנו מידו: **והסניא לו׳.** וטעמא משום דאיכא למימר קנוניא הוא דעבוד כדי שיעיד לו עליה ויעמידנה בידו ואחר כך יחזור לשותפותו: **אין דנין.** הנגד והוא טוען לקחתיו בדמים או שום טענה: **ראיה.** עדים שראוהו שנגבו או שמעידין שזהו ס״ת של אותה העיר דכולן שותפין ונוגעין בעדותן: **ליסתלקו.** יכתבו דין ודברים אין לי על ספר תורה זה ויקנו מידם: **דלשמיעה קאי.** ואין יכול לסלק עצמו שלא יהא נוגע בעדות שהרי נהנה בו ויוצא בשמיעתו אלא אם כן ילך לו לדור בעיר אחרת שלא יהנה בקריאתו: **לבני עירי.** לגרכי בני העיר לחומות העיר ולכל גרכי רבים: **וליסתלקו כי תרי מינייהו.** שלא יהנו בו כלל ויתנו מכיסם כנגד המנה של גבור: **הכא נמי בס״ת.** שפירש תנו מנה לבני עירי לקנות בו ס״ת: **ותסברא ענייס שקלי כו׳.** גמרא קא פריך עלה ומתרץ לה והדר מקשי מינה ושיטת הגמרא היא זו ועדיין לא סיים קושיא שלו למיפרך מינה עד לבסוף. כלומר ותסברא דהכי קאמר דוקא שהדיינין יפסלו בשביל הענייס והלא אין נוגעין בעדותן כלל: **דהכל אלא ספר תורה ענייס הם.** שכולן גריכים לו ולרך בני אדם לקרות בני עירו עניים כשאין להם ס״ת דעניות גדול הוא זה: **ואי בעיים אימא נעולם.** כל הכריתא דלקתני דבעניים ממש מיירי ובדייני העיר שאינן עניים קאמר דמפסלי. ולקא קשיא לך דיינין אמאי מפסלי הרי אין נוגעין בעדות: **בעניי דרמו עלייהו.** על דייני העיר ג) פירוש עשירי העיר וכדמפרש ואזיל דהשתא נוגעין בעדות הן: **אי דקיץ לזו.** דבר קלוב לבני העיר לכל אחד כמה יתן לעניי העיר משלו בכל שנה ושנה: **ומשני דלא קיץ לזו.** אלא הכל לפי הצורך ולפי מחסורן של עניים נותנין דכל זמן שיש מן המנה בעין לא יתנו הדיינין כלום: **לעולם דקיץ לזו.** ואפ״ה ניחא להו לדיינין שינתן המנה לעניים: **דליון דרווח.** שיש להם מעות רווח כלומר הרי יש להם מעות ולמה יתנו כלום כל זמן שאין צריכין:

אמאי נוגעין בעדותן הן הכא במאי עסקינן דכתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו וכי כתב לו מאי הוי והתניא [ו]**האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא אמר כלום** [ז]**הכא במאי עסקינן כשקנו מידו וכי קנו מידו מאי הוי הרי מעמידה בפני בעל חובו** [ח]**דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל** [ט]**המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הכא במאי עסקינן דקביל עליה אחריות אחריות דמאן אי נימא אחריות דעלמא כל שכן דניחא ליה** [י]**אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה וכי מסלק נפשיה מינה מי מסתלק והתניא** [כ]**בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ואם איתא ליסלקו בי תרי מינייהו ולידיינו שאני ס״ת דלשמיעה קאי תא שמע האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר אמאי ליסלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בס״ת ת״ש** [כא]**האומר תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ותסברא עניים שקלי דייני מיפסלי אלא אימא אין דנין בדייני עניי אותה העיר ואין מביאין ראיה מעניי אותה העיר ואמאי לסתלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניים דהכל אצל ספר תורה עניים הן ואיבעית אימא לעולם כדקתני עניים ממש** [כב]**ובעניי דראמו עלייהו והיכי דמי אי דקיץ להו ליתבו בי תרי מינייהו מאי דקיץ להו ולידיינו הכא במאי עסקינן דלא קיץ להו ואב״א** [כג]**לעולם דקיץ להו וניחא להו דכיון דרווח רווח:** [כד]**ונעשין שומרי שכר זה לזה אמאי**

והכי קאמר שנוטל בשבח המגיע לכתפים כאריס שלא (א) **יסתלקו אותו כמו קבלן כמו שעושין לנוטע שלא בדרשות שמסלקין אותו בכך אפי׳ משדה העשויה ליטע ובשדה שאין עשויה ליטע כו׳ פי׳ ועוד שגם בשדה שאין עשויה ליטע נוטל כמו בעשויה ליטע** [א] **מה שאין כן בנוטע שלא בדרשות: אין לי עסק בה לא אמר כלום.** וא״ת דבפרק השולח (גיטין דף מג.: ושם) גבי מוכר עבדו לנכרי כו׳ אמר היכי דמי אונו דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך אלמא אין לי עסק בך הוי לשון טוב ואור״י דאין לי עסק בך משמע אלא תהא לעצמך וגבי עבד דמהני הרי את לעצמך [ב] מהני נמי אין לי עסק בך אבל בשדה דלא שייך למימר הרי את לעצמך כי אמר נמי אין לי עסק בך לא אמר כלום דכיון דליכא לפרושי אין לי עסק בך אלא תהא לעצמך [ג] כמו גבי עבד לא משמע גבי שדה אין לי עסק בה אלא סילוק דין ודבריס כדמוכח בכריתות (דף כד.:) [ד]:

מפני שמעמידה בפני בעל חובו. וא״ת מאי איריא מפני שמעמידה (ה) תיפוק ליה משום דלא ניחא ליה דתיהוי תרעומת עליו כדאמרי׳ בפ״ק דב״ק (דף ח.:) לאוכן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ואתא בעל חובו וקטריף לה מייניה דינא הוא דאתי לאוכן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א״ל לאו בעל דבריס לידי את דא״ל לא ניחא לי דתיהוי לשמעון תרעומת עילואי וי״ל דאין נפסל בשביל כך לעדות א״נ הכא מיירי אפילו במכיר בה שהיא שלו דליכא תרעומת: **ולישלקו בי תרי מינייהו ולידיינו.** וא״ת והא בעינן ד) תחילתו וסופו בכשרות והכא הוי תחילה בפסול והוי כמו קרוב ומתרחק [ה] ואור״י דלא שייך תחילתו בפסלות הכא כיון שאין פסלות תלוי בגוף [ו] אלא בממון [ז] [ח]:

ה״ג **ותסברא** עניים שקלי ודיינין מיפסלי [אלא] ה״נ בספר תורה ואמאי קרי להו עניים כו׳ [ט]:

אמאי

עין משפט נר מצוה

קל א מיי׳ פט״ו מהל׳ עדות הל׳ ד סמג לאוין קט טוש״ע מ״מ סי׳ לז סעיף ה:

קלא ב מיי׳ פט״ז שם הל׳ ג סמג שם טוש״ע שם סעיף טו:

קלב ג טוש״ע שם סעיף ה:

קלג ד מיי׳ שם פט״ו הל׳ ג סמג שם טוש״ע שם סעיף יט וסי׳ ז סעיף יב: קלד ה ו ז מיי׳ שם הל׳ ג וסמג שם טוש״ע מ״מ סי׳ ז שם וסי׳ לז סעיף כ: קלה ח טוש״ע מ״מ סי׳ קטו סעיף ח ועיין כש״ך:

רבינו גרשום (המשך)

לא אמר ולא כלום מי שאמר לחבירו דין ודברים אין לי בשדה זו דמש״ה לא מסתלק דהא קא חזינן דאית ליה. וכן הכי נמי להיכא דאמר ליה אין לי עסק בה ודיי מסולקות ממנה הא קא חזינן דאית ליה חלק בה ומש״ה לא אמר כלום דנוגע בעדות הוא: בשקנו מידו. דלית ליה לחד על חבירו כלום מש״ה מעיד דלא נוגע בעדות: וכי קנו מידו. מעיד לו והלא נוגע בעדותו הוא מפני שמעמידה זה המעיד בפני בעל חוב שלו. דהואיל דקנו זה מזה דומה כמכרו זה לזה וכמכר לשותפו לאחר שנתחייב ממון למלוה דמשועבד לו מה שמכר ומש״ה מסייע לשותפו כדי שיבא בעל חוב שלו וישרפנה ממנו בשביל חובו כי היכי דלא מקרי לזה רשע ולא יצלם: דאמר רבין כר. והני שותפין נמי כמוכרין זה לזה שאם יאבד אחד מהם חלקו שיחזור על האחר: הכא במאי עסקינן. דמצי מעיד דקביל עליה אחריות: אחריות דמאן קבלו עליהן. אי דעלמא אחריות של כל אדם בעולם שאם יבא שום אדם ויערער עליו ויוציאה מידו שיחזור ויטול חצי מחלקו של חבריו: כל שכן וכל שכן דנוגע בעדות הוא דקסבר אם מאבד חבירו חלקו יחזור עלי: אלא שקבל עליו בלבד אחריות דאתיא מחמתיה. דאי טרף לה בעל חוב דאיהו מפני ליה וכיון דקבל לו אחריות בשביל עצמו וכל הבא מכחו לאו נוגע בעדות הוא למערער דעלמא שאין בא בשבילו ונאמן: וכי מסלק נפשיה. מכל וכל מדבר של שותפו מי מסתלק ומצי מעיד: אין דנין. הנגב: בדייני אותה העיר. משום דנוגעין בדבר הן: ואין מביאין ראיה. עדות: ואם איתא. דשותף מצי מסלק: לסתלקו תרי מאותה העיר מחלק של ספר תורה ולידיינו. אלא ש״מ דלא מצו לסלוקי נפשייהו: מספר תורה הואיל דשותפין אינון מש״ה אין דנין הכי נמי להיכא דאמר השותף אין לי עסק בה היכי מסתלק: דלשמיעה קאי. ולא מצו לסלוקי נפשייהו דלא מצי לסתומי אודניהו שלא לשמוע מספר תורה אבל הכא גבי שדה מצו לסלוקי נפשייהו כדאמרן: אין דנין. לירושין: הכא נמי בס״ת קאמר. תנו מנה לבני עירי לקנות ס״ת דלשמיעה קאי: ותסברא. דמתרצתא היא דמצית לאקשויי ניהליה וכי עניים שקלי המנה דדיינין העיר מיפסלי: דהכל עניים אצל ס״ת. דכל אדם צריך לה: ובעניים דרמו עלייהו. על אנשי העיר לפרנסן ומש״ה אין דנין בדייני העיר משום דכל זמן שמעות מנה הזה מתקיימין אין צריכין ליתן אחרים לעניים ונוגעין בדבר הן: אי דקיץ להו. כמה נותן כל בעה״ב בחודש לעניים. ניתבו בי תרי

גליון הש״ס

רשב״ם ד״ה ליסתלקו בו׳ ויקנו מידם. קשה לי הא קי״ל דגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים לקדשו ואם כן מ״ש להקנות ומתשובה המרכתי בענין״ה: **תוס׳** ד״ה וליסלקו בו׳ ואור״י. עי׳ בריטב״א קדושין דף מג ע״ב ד״ה והשתא ועי׳ נדה דף נ ע״א תוס׳ ד״ה וכ״מ: **בא״ד** בפופו. אלא בממון. עי׳ תוס׳ שבועות דף לג ע״א ד״ה קרובים:

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה (בדף הקודם) שבח וכו׳ כתרים שלא יסלקו אותו כמו: (ב) ד״ה מפני וכו׳ מאי איריא מפני שמעמידה בפני ב״ח תיפוק:

מוסף רש״י

האומר לחבירו. כגון שדה של שותפין ואמר אחד לחבירו אחד מן הנטועות הללו, כין בכתיבה כין בלמירה (כתובות פג.), **ואין לי עסק בה.** אחת מכל נטועות הללו (גיטין נז.). **לא אמר כלום.** לאין לשון מתנה (כתובות פג.) ולא אבד זכותו (בריתות כד:) דמאחר שהיא שלו צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין נז.) לאין זה לשון מתנה כשאמר לא יהא לי חלק בשלי, דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי מכורה לך שדי מופקדת לכל מי שירצה (לקמן מט.).

מוסף תוספות

א. שהיודע ברשות דינו שוה בכל שדה בין עשויה ליטע בין אין עשויה ליטע שברשות הורידו. תוס׳ י״ד. ב. שהעבד זוכה בעצמו. ריטב״א גיטין מג. ג. דאין כאן לשון הקנאה ולא לשון הפקר וכו׳ וגרע ממחילה דלא מהניא בקרקע. ריטב״ם. ד. שלא נאמר תחילתו בפסלות אלא במי שהיה קרוב ונתרחק או פסול הגוף אחר, שהרי זה מעיד למי שהיה קרובו בשעת ראיה, אבל כאן שעכשיו נסתלק מממון זה אין זה מעיד לקרובו ולא למי שהיה קרובו בשעה ראיה, שהרי ממון אחרים הוא ולא שלו ולאחרים הוא מעיד. רמב״ן. ה. פירוש המתרץ בריטב״א בממון ממש, שלמה יחשדו הדיינים בעבור הענים אלא בע״כ בס״ת מיירי. תוס׳ ל״ד.

רבינו גרשום

ומעידין זה על זה כדאמר לעיל: ואמאי מעידין הא נוגעין בעדותן הן. משום דאם האחד היה מאבד חלקו היה חוזר זה שאבד והיה נוטל חצי מחלקו של חבירו ולפיכך מסייע לשותפו כדי שלא יפסיד הוא עצמו: הכא במאי עסקינן. דמצי מעיד לו: דכתב ליה. כל חד לחבריה: דין ודברים אין לי על שדה זו. של חבירי ואפי׳ מאבד אחד חלקו (ו): והא

(ו) גרלאס דל״ל ואפי׳ מאבד אחד חלקו לא יפסיד מאיני.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מיניייהו מאי דקיץ להו ובתר הכי נידיינו דהשתא לא נגעי: אפ״ה ניחא להנהו דיינ. דנרווחו עניי העיר ולא יצטרכו ליתן להם כל כך דמש״ה אין דנין:

אמאי שמירה בבעלים היא. פי׳ אם תתמילו שיהיה לשמור יחד כל אחד בשעה שהוא משמר חלק חבירו חבירו נמי משמר לו חלקו ואע״פ שאין עמו במלאכה בשעת אונס כיון שהיה עמו בתחילת שמירה בעליו עמו קרינן ביה כדתניא (ב״מ דף לו.) היה עושה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה ואפילו לא התחילו שיהיה לשמור יחד מכל מקום האחרון פטור שהראשון היה עמו במלאכה בשעה שהתחיל השני לשמור:

דאמר שמור לי היום כו׳. וא״ת אכתי שמירה בבעלים היא דאמרינן בריש השואל דבעלים באמירה גבי שואל את הפרה ובעלה עמה[א] וי״ל שאני התם דבאמירה משעבדי עצמן ליכנס במלאכתם מיד[ב] אבל הכא לא משתעבד עד למחר וא״ת ומאי קמ״ל שמואל דנעשין שומרי שכר זה לזה מתניתין היא בהשוכר את האומנים (ב״מ דף פ:) שמור לי ואשמור לך שומר שכר וי״ל דאי מהתם הוה אמינא לפי שהם שותפין אבל הכא שהם שותפין כל אחד ואחד כששומר חלק חבירו שומר גם בשביל עצמו[ג]: **וביון** דאסהיד דלוי הוא בו׳. הוה מצי לשנויי כגון דאסהיד שמעון דשל אבותיו דלוי הוה ונתר הכי אתי שמעון וטעין דמלוי זבנה[ד] ואית ליה סהדי דלאחוזן גזלה ממנו ומכרה לוי: **כגון** דאית ליה סהדי למר בו׳. תימה דלא הוה ליה למימר כגון דהא מעיקרא נמי ידעינן דאית ליה לשמעון סהדי דהיא כדקתני דאחוזן שגזל שדה משמעון ואי לית ליה לשמעון סהדי שגזלה לאחוזן ממנו אמן היכי ידעינן שגזלה ומכח מה הוא מערער ויהודה נמי ע״כ אית ליה סהדי דאי נאו הכי מאיזה כח מערער והכי הל״ל כיון דאית ליה סהדי למר כו׳ ומאי ס״ד דמקשה[ה] ואין לומר דמעיקרא ס״ד דאיירי כגון דאית ליה ליהודה עדים דשל אבותיו היא ולשמעון הגזל אית ליה סהדי דאכלה שני חזקה וטעין מיהודה זבנה דא״כ מאי קאמר בהאי זכותא דמפיק לה מלוי ליפקה מיהודה בהאי זכותא דמלי דאפוקי מלוי גם מני לאפוקי מיהודה דבעדי גזילה המעידין שגזל לאחוזן ממנו מני מפיק לה מלוי שבא מכח לאחוזן ומיהודה לא מני מפיק לה אלא בעדי חזקה וגלה לרשב״א דס״ד דמעיקרא דיהודה בעי לאפוקי מלוי משום דאית ליה סהדי דלאחוזן מכר לו[ו] וללוי אין עדים ובא שמעון להעיד ללוי דשל לוי היא ומשום הכי פריך כיון דמסהיד דהאי אגרעא דלוי היא היכי מפיק לה מיניה והוה מצי לשנויי דלא מסהדי בהאי ליטנא דלוי היא אלא דאמר דלאחוזן מכרה ללוי אלא דעדיפא מינה מצי והשתא פריך שפיר דבהכיא זכותא דמפיק לה מלוי ליפקה מיהודה דשייכה באין מכח לאחוזן ואם יביא שמעון עדים דלאחוזן גזלה ממנו מני לאפוקי מתרוייהו[ז]: דוקא

ברייתא מכר לו בית מכר לו שדה לאחוזן הגזלן ללוי אין מעיד לו שמעון הגזל ללוי לוקח עליה כנגד יהודה המערער מפני שאחריותו וסופו של גזל עליו לוקח להוליא הקרקע מידו והלכך נוגע הוא בעדות זו. ולקמן [מד.] מפרש אמאי מוקי לה בגזל ומכר הוה שפיר מצי לאוקומה בגזלן גופיה ואתא יהודה וקמערער דלא יבא שמעון הגזל להעיד לראחוזן הגזלן להעמידה בידו משום האי טעמא גופיה דניחא ליה דהדרא ליה. וסיפא מפרש לקמן [שם]: ומקשינן ואכתי אמאי אינו מעיד לו עליה **הא כיון דאסהיד דלוי היא**. דקס״ד השתא הכי דמפקינן לה מיהודה ומוקים לה ביד לוי דקמסהיד הוא בשדה דלוי הוא ולאו דיהודה וכיון דהודה בפני בית דין דשל לוי הוא היכי מצי מפיק לה מלוי אחרי כן והלא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ונמצא שאינו מרויח כלום בעדות זו ואינו נוגע בעדות זו כלל ואמאי קתני דאין מעיד: ומשני **דאמר ידענא דהכוא אגרעא נאו דיהודה היא**. דספק לעדי יהודה בגזלנותא או דמכחיש לטענותיו בשום ענין בעולם כגון שמעיד בפני הודה לו וממילא מתוקמא השדה ביד לוי ואע״ג דלא קאמר דלוי הוא: ומקשינן אכתי אמאי אינו מעיד לו עליה מה מפסיד שמעון אם תהיה בחזקת יהודה והא בההוא זכותא דקמפיק לה מלוי היום ולמחר דקמייתי עדים שהשדה שלו היא וגזלה לאחוזן ממנו ה״נ ליפקה מיהודה בהנהו עדים עצמן ומנמא שאין מרויח במה שמעיד לוי כלל: ומשני משום הכי אינו מעיד דקסבר שמעון לוי נוח לי ויהודה גברא אלמא הוא אוכל לדון עמו ולא קשה ממנו ולא יבא בידו ומש״ה פסלינן ליה להאי עדות דאיכא למימר שזהו מחשבתו של שמעון ואין לנו להכשיר אלא עד דפשיטא לן דאינו נוגע בעדות כלל. הכא הוה לן למימר איפכא לוי הראשון נוח לי ויהודה השני קשה הימנו אבל לשון המשנה כך היא בכתובות (דף קט.): **ואי בעיים אימא**. להכי לא מני שמעון לאפוקה מיהודה כגון דאית ליה סהדי לשמעון שהשדה שלו ואית ליה סהדי ליהודה שמכחישין לאלו ואומרים שהשדה של יהודה ואמור רבנן בכל ספק דין קרקע היכא דקיימא אגרעא תיקום שלא יוציאוה ב״ד מיד המחזיק בה כדאמר גבי פלוגתא דרבה ורב יוסף (לעיל לב:) היכא דקיימא אגרעא תיקום לפי שנתפקח לנו הדין וכן (לעיל לד:) גבי זה אומר של אבותי אר״נ כל דאלים גבר (פ״א וכגון שאין לו עדות (ט) וחלוקה לזה יותר מזה ע״כ) ומשום דמספקא לן מי שרוצה להחזיק יחזיק ולא נוציא מידו ובגי נכסי דבר שטיא (כתובות דף כ.) אמר נמי אוקי תרי בהדי תרי ואוקי אגרעא בחזקת בר שטיא והכא נמי אי מטיא ליהודה דיהודה לא מני שמעון לאפוקי מיניה בהני שהדי דמפיק לה מלוי דכיון דמן הדין אוקימנה ביד יהודה שהרי ממ״נ אין ללוי חלק בה הרי יהודה מוחזק ולא תלא עוד מידו. ולא דמי להאי דאמרן לעיל בפרקין (דף לא:) הדר אייתי שהדי דאבהתיה היא א״ר נחמן אגן אחתינן ליה ואגן אסקי׳ ליה (ג) דאע״ג דהתם נמי איכא שהדי למר ואיכא שהדי למר ואפ״ה (ד) אחזיקינה לאחד ע״פ עדיו והדר מסלקינן ליה כשמביא חבירו עדים שלו היינו טעמא משום דכיון דשמיהה באין יחד לדין ושני בעלי דינין יש להן עדים לא היה לב״ד להחזיק לאחד יותר מחבירו אלא כל דאלים גבר הלכך הדר מסלקינן ליה ויהו כבתחילה וכל דאלים גבר דשלא כדין הורידוהו לאחד מהן בקרקע אבל

אמאי שמירה בבעלים היא אמר רב פפא דאמר ליה שמור לי היום ואני אשמור לך למחר: תנו רבנן מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו עליו מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה מפני שאין אחריותו עליו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב ששת רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהיד ליה ללוי דניחא ליה דהדרא ליה דאסהיד ליה דלוי הוא היכי מצי מפיק לה מיניה דאמר ידענא דהאי אגרעא דלאו דיהודה היא ובההוא זכותא דקא מפיק לה מלוי ליפקה מיהודה דאמר השני נוח לי הראשון קשה הימנו ואי בעית אימא כגון דאית ליה סהדי למר ואית ליה סהדי למר ואמור רבנן אגרעא היכא דקיימא תיקום ולוקמה

תנו לעניים יתנו לעניי אותה העיר ר׳ אחא אומר לעניי כל ישראל כן האוכל משל אביו ועבד האוכל משל רבו קולה ונותן פרוסה לעניים או לבנו של אוהבו ואינו חושש משום גזל שכך נהגו בעלי בתים. ע״כ): **מכר לו בית. אדם לחבירו: אין מעיד לו.** מוכר ללוקח להעמידה בידו שאם יבא להלטרף עם אחר ולהעיד שהוא שלו נוגע בעדות הוא: **מפני שאחריותו.** של בית עליו דמוכר שאם יטרפוה מן הלוקח יחזור על המוכר והלכך ניחא ליה למוכר שתעמוד ביד הלוקח ולא יצטרך לפרעו כלום. הכי אמרינן ליה השתא: **מכר לו פרה.** לקמיה [מד.] מפרש ליה ואזיל: **שאין אחריותו.** דלוקח עליה דמוכר אם יטלוהו הימנו מחמת המוכר שגזלה. והיינו דקפריך מ״ש רישא ומ״ש סיפא מ״ש מטלטלי דלא הוי אחריות עליו ממקרקעי אם שתי מכירות הללו באחריות הוי תרוייהו אחריותו עליו ואי שלא באחריות הא תרוייהו אין אחריותו עליו: **רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה.** כלומר אינים מעלמא ומערער על שדה זו שביד לוי ואומר שלי היא ומביא עדים או שטר שלא יבא שמעון הגזל וילטרף עם אחר ויעיד שזה השדה אינו ליהודה כגון שיודע שום עדות לפסול עדות של יהודה בגזלנות וכן שטרו מפני שרואה שמעון שיהיה השדה ביד לוי הקונה ואחרי כן היום ולמחר יביא שמעון ראיה שזו השדה שלו היה וראובן גזלו ממנו ויוציאו מיד לוי ויטלנו לעצמו דקרקע אינה נגזלת [סוכה נ:] ולא מהני בה יאוש ושינוי רשות והלכך נוגע בעדות הוא דלא ניחא ליה שיטלנו יהודה דהו לא מצי שמעון לאפוקי מיניה כדמפרש לקמן דנוח לו לוי ויהודה קשה לו והלכך אין מעיד לו שמעון הגזל ללוי עליה וכי קאמר שאחריותו וסופו של גזל עליו לוקח להוליא הקרקע מידו והלכך נוגע הוא בעדות זו. ולקמן [מד.] מפרש אמאי מוקי לה בגזל ומכר הוה שפיר מצי לאוקומה בגזלן גופיה ואתא יהודה וקמערער דלא יבא שמעון הגזל להעיד לראחוזן הגזלן להעמידה בידו משום האי טעמא גופיה דניחא ליה דהדרא ליה. וסיפא מפרש לקמן [שם]: ומקשינן ואכתי אמאי אינו מעיד לו עליה **הא כיון דאסהיד דלוי היא.** דקס״ד השתא הכי דמפקינן לה מיהודה ומוקים לה ביד לוי דקמסהיד הוא בשדה דלוי הוא ולאו דיהודה וכיון דהודה בפני בית דין דשל לוי הוא היכי מצי מפיק לה מלוי אחרי כן והלא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ונמצא שאינו מרויח כלום בעדות זו ואינו נוגע בעדות זו כלל ואמאי קתני דאין מעיד: ומשני **דאמר ידענא דהכוא אגרעא נאו דיהודה היא.** דספק לעדי יהודה בגזלנותא או דמכחיש לטענותיו בשום ענין בעולם כגון שמעיד בפני הודה לו וממילא מתוקמא השדה ביד לוי ואע״ג דלא קאמר דלוי הוא: ומקשינן אכתי אמאי אינו מעיד לו עליה מה מפסיד שמעון אם תהיה בחזקת יהודה והא בההוא זכותא דקמפיק לה מלוי היום ולמחר דקמייתי עדים שהשדה שלו היא וגזלה לאחוזן ממנו ה״נ ליפקה מיהודה בהנהו עדים עצמן ונמצא שאין מרויח במה שמעיד לוי כלל: ומשני משום הכי אינו מעיד דקסבר שמעון לוי נוח לי ויהודה גברא אלמא הוא אוכל לדון עמו ולא קשה ממנו ולא יבא בידו ומש״ה פסלינן ליה להאי עדות דאיכא למימר שזהו מחשבתו של שמעון ואין לנו להכשיר אלא עד דפשיטא לן דאינו נוגע בעדות כלל. הכא הוה לן למימר איפכא לוי הראשון נוח לי ויהודה השני קשה הימנו אבל לשון המשנה כך היא בכתובות (דף קט.): **ואי בעיים אימא.** להכי לא מני שמעון לאפוקה מיהודה כגון דאית ליה סהדי לשמעון שהשדה שלו ואית ליה סהדי ליהודה שמכחישין לאלו ואומרים שהשדה של יהודה ואמור רבנן בכל ספק דין קרקע היכא דקיימא אגרעא תיקום שלא יוציאוה ב״ד מיד המחזיק בה כדאמר גבי פלוגתא דרבה ורב יוסף (לעיל לב:) היכא דקיימא אגרעא תיקום לפי שנתפקח לנו הדין וכן (לעיל לד:) גבי זה אומר של אבותי אר״נ כל דאלים גבר (פ״א וכגון שאין לו עדות (ט) וחלוקה לזה יותר מזה ע״כ) ומשום דמספקא לן מי שרוצה להחזיק יחזיק ולא נוציא מידו ובגי נכסי דבר שטיא (כתובות דף כ.) אמר נמי אוקי תרי בהדי תרי ואוקי אגרעא בחזקת בר שטיא והכא נמי אי מטיא ליהודה דיהודה לא מני שמעון לאפוקי מיניה בהני שהדי דמפיק לה מלוי דכיון דמן הדין אוקימנה ביד יהודה שהרי ממ״נ אין ללוי חלק בה הרי יהודה מוחזק ולא תלא עוד מידו. ולא דמי להאי דאמרן לעיל בפרקין (דף לא:) הדר אייתי שהדי דאבהתיה היא א״ר נחמן אגן אחתינן ליה ואגן אסקי׳ ליה (ג) דאע״ג דהתם נמי איכא שהדי למר ואיכא שהדי למר ואפ״ה (ד) אחזיקינה לאחד ע״פ עדיו והדר מסלקינן ליה כשמביא חבירו עדים שלו היינו טעמא משום דכיון דשמיהה באין יחד לדין ושני בעלי דינין יש להן עדים לא היה לב״ד להחזיק לאחד יותר מחבירו אלא כל דאלים גבר הלכך הדר מסלקינן ליה ויהו כבתחילה וכל דאלים גבר דשלא כדין הורידוהו לאחד מהן בקרקע אבל

סהדי אמור רבנן אוקי תרי לבהדי תרי וארעא היכא דקיימא בחזקת יהודה תיקום ומש״ה אתי האי שמעון לאסהודי ללוי כי היכי דתיקום ארעא בידיה דלוי. דאוקמינן תרי סהדי דלוי דמסהדי דלאו דיהודה היא לבהדי תרי סהדי דיהודה ואוקי ארעא בחזקת מריה דהיינו לוי. ובתר הכי מייתי שמעון סהדי דנגזלה מיניה ומפיק לה מלוי. והכא לא מצי למימר אוקי תרי דלוי לבהדי תרי דשמעון דהא שמעון לא אסהיד דשדה של לוי היא אלא אסהיד דלאו דיהודה היא ומש״ה אין מעיד שמעון דנוגע בדבר הוא דמינה דלוי מצי לאפוקה כדאמרן להכי מעמידה בידו:

עין משפט נר מצוה

קלו א טוש״ע מ״מ סי׳ קטו סעיף מ:
קלו ב מיי׳ פ״ו מהל׳ שכירות הל׳ ב סמג עשין פט טוש״ע מ״מ שם ומ׳ שם סעיף ו וסי׳ שמו סעיף ה וסעיף מ:
קלח ג ד ה מיי׳ פט״ז מהל׳ עדות הל׳ ח ב סמג לאוין קט טוש״ע מ״מ סי׳ לז סעיף ח:

רבינו גרשום

אמאי שמירה בבעלים היא. דכל זמן שבעליו עמו לא ישלם ודרשי׳ ליה עמו בעבודתו עמו בשמירתו דכל זמן ששומר זה מקצת השתתפות שומר אידך נמי שאר השותפות ואמאי נעשין כשומרי שכר זה לזה דמשלמין; ואני אשמור לך למחר. דלאו עמו בשמירתו הוא: אין מעיד לו עליה. שאם יבא אחר ויערער עליה. מוכר אינו רשאי להצטרף עם עד אחד להעיד שאינה של מערער אלא של לוקח. ולפיכך אותו מוכר נוגע בעדות הוא; מפני שאחריותו עליו. דאי טריף לה מיניה המערער חוזר חלוקה על המוכר ולהכי [אינו] מעיד לו. אבל מכר לו פרה וטלית וא׳ מערער עליה מעיד לו מוכר ללוקח להעמידה בידו: דישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי. מפרש לקמן אמאי מוקי לה בגזל ומכר. ואתא יהודה וקא מערער על אותה קרקע מש״ה לא ליזל שמעון דנגזל הוא לאסהודי ללוי דקנאה משום דנוגע בדבר הוא משום דניחא ליה לשמעון דתיקום ארעא בידיה דלוי דקסבר היום ומחר משכחנא שהדי דגזלה מינאי והדרא ליה מידא דלוי לשמעון והיינו שאחריותו עליו דיש לו תקוה ואחרית לשמעון שלאחר זמן יוציאה מיד לוי ולהכי מסיים ליה להעמידה בידו: ומקשי׳ אמאי הוי נוגע בעדות ואין מעיד לו. והא כיון דאסהיד שמעון דההיא ארעא דלוי היא הואיל והוא מודי דשל לוי היא במאי טענה מצי תו למיהדר ולאפוקי שמעון מידא דלוי: ומתרץ דלא אסהיד בפירוש דשלו היא אלא הכי מסהיד ואמר ידענא דהאי אגרעא לא דיהודה היא דמערער עלה ולא קאמר דלוי היא והשתא נוגע בדבר הוא ולהכי אין מעיד. ומקשי׳ אכתי אמאי אין מעיד לו. והא בההוא זכותא באותה טענה עצמה דמפיק לה מלוי מצי לאפוקה מיהודה כלומר דמאי איכפת ליה אם תבוא בחזקת יהודה והא מצי למיטען ליהודה שדה זו שאתה מחזיק בה שלי היא שגזלה ראובן ממני והואיל וכן הוא אמאי אין מעיד ללוי מה הנאה יש לו יותר שתהא ברשות דלוי ולא ברשות יהודה. ומשני מש״ה אין מעיד דדלמא קסבר שמן השני לוי נוח לו להוציאה מידו והראשון קשה הימנו יהודה. ואע״ג דשמעא איפכא דיהודה הוי שני ולוי ראשון הכא לא דייק בהכי: ואיכבית אימא. מש״ה אינו מעיד דנוגע בדבר הוא; כגון דאית ליה סהדי למר. ליהודה דשל אבותיו הוות: ואית ליה סהדי למר. לשמעון שגנזלה ממנו דאי לא הוי מסהיד שמעון וקא מפקה יהודה מלוי לא מצי תו שמעון לאפוקה מיהודה דהואיל דאית ליה ליהודה ואית ליה לשמעון

מסורת הש״ס

(א) ב״מ פא., ב) [לעיל ל: מתוכות קט.].,, ג) [שמות כב], ד) בס״א ליתא ״כאותיבין״, ה) [כ״ק פ״ו ה״כ],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דגיעא ליה דתהדר ליה וכיון דאסקית: (ב) רשב״ם ד״ה ואינעית ואמאי וכו׳ שאין לו עדות ותחזקה לזה יותר מזה: (ג) בא״ד אסקינן ליה אע״ג כל״ל ואת ד׳ נמתק: (ד) בא״ד ואפ״ה כי אחזיקנ׳ וכו׳:

מוסף תוספות

א. דכיון שאומר לו עכשיו שישמור לו למחר באמירה זו נעשה לו שואל מעכשיו. ריטב״א ב״מ פא. ב. שאמרו לעשות מלאכתו לאלתר בלא הפסקת מלאכה אחרת. שם. ג. ולא [הוה] אמרינן בשכר שישמור חבירו למחר שומר הוא היום, ושומרי חנם הם, קמ״ל שכל אחד נעשה לחבירו שומר שכר. רבינו יונה. ד. (ע״י עדות חזקה או עידי מקח). שם. ה. ואין לומר דשמעון לא הו״ל סהדי אלא שהוא מערער שראובן גזלה ממנו ומשום חשש ערעור אנו פוסלים אותו לעדות, דא״כ מאי קאמר בתר הכי כגון דאית ליה סהדי, אפי׳ לית ליה סהדי לשמעון פסלינן ליה, דילמא אית ליה סהדי דאבהתא. איומ״ק בשם תוס׳ הרא״ש. ו. ולרי טרנן שהוא לקחה. רבינו יונה. ז. והאי דקס״ד דמקשה דאיירי בהכי כי היכי דתיתוקם ברייתא בכל ענין ואפי׳ בכגון שיהודה מערער בערעור הגרוע ובא לו מכח האובן הגזלן וכו׳ ופרקינן דאפי׳ בכה״ג הו״ל שמעון נוגע בעדות דאמר לוי נוח לי ויהודה קשה הימנו. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אבל הכא שמעון ויהודה אינן בתין לדון זה עם זה אלא לוי ויהודה ומלוי הוא דמפיק לה יהודה מן הדין דהא ודאי לוי מגזלן קנאה וכיון דמן הדין אנו מחזיקין ליהודה בהאי שדה כשיבא שמעון (ו) לריב עמו דייינינן אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי אלרעא בחזקת יהודה. והלכך אין מעיד לו שמעון ללוי אם יודע שזה עדות שפוסל עדיו של יהודה או שמעיד הוא ואחד בפניו הודה לו דניחא ליה דתיהוי ביד לוי דהדר ומפיק לה מלוי ע"י עדיו שראו שגזלה ראובן ממנו ובתר הכי אפילו מייתי יהודה סהדי דהא אלרעא דידיה היא לא מצי מפיק לה משמעון שכבר פסל שמעון עצמו ועד אחר עמו עדיו של יהודה ועוד כיון דאית ליה נמי לשמעון סהדי דהא אלרעא דידיה היא אמור רבנן היכא דקיימא אלרעא תיקום: ומקשינן לרב ששת דאוקמה בלוקח מן הגזלן שלא יעיד הגוזל לגוקח ולימני גזלן אם איתא להך בריתא דכמפרש לה רב ששת למה ליה לתנא לחזור עצמו למיתני מכר לו בית גזלן לגוקח והלא היה יכול למנות דין זה בגזלן עצמו בלא מכירה דאי אתא יהודה וקמערער עליה דגזלן ראובן אין מעיד לו שמעון הגוזל עליה משום דהוי נוגע בעדות כדפירש והכי הוה ליה למיתני בברייתא ת"ר גזל לו בית גזל לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו של גוזל עליה דגזלן: ופרקינן **משום דצעי למיתני סיפא מכר לו פרה מכר לו עוגים.** מעיד לו עליה דלא משכחת לה דמעיד לו עליה אלא בגזל ומכר כגון שמכר לו ראובן הגזלן ללוי הלוקח שלא באחריות ואתא יהודה וקאמר שלי היא מעיד לו שמעון הגוזל ללוי הלוקח דלאו דיהודה היא דהא לא שמעון ומפיק לה מיניה לוי ואינו נוגע בעדות וכגון דשמעיניה לשמעון דאייתא בעדות דראובן קודם שמכרה ללוי דהוי יאוש בית גזלן ושינוי רשות ביד לוקח דאמר לאמר בפרק הגוזל בתרא [ב"ק קיד.] יאוש כדי לא קני יאוש דאיכא בלוקח וקנה הלוקח שאין בו זכות כלל לבעלים הראשונים ולפיכך מעיד לו עליה דאפילו אי מייתי גוזל סהדי שגזלה ראובן ממנו לא מפיק מלוי דקנה ביאוש ושינוי רשות ואילו היה נוטלה יהודה מלוי לא מפסיד גוזל בהכי מידי דבלאו הכי לא מצי מפיק לה מלוי. וכה"ג לא משכחת לה אלא בגזל ראובן ומכרה ללוי אבל אם לא מכרה ללוי אין מעיד לו לראובן שכל זמן שהן בית יד ראובן הגזלן מצי מפיק להו גוזל מיניה ואע"ג דאייתא בעדות ראובן שאינו של יהודה כי נוגע בעדות הוא דמיד ראובן מצי מפיק להו אבל מיד יהודה לא מצי מפיק להו מאחר שזכוהו בית דין ע"פ עדיו ומשום דלא משכחת לה לספיקא אלא בגזל ומכר תנא נמי רישא בגזל ומכר. ולאשמועינן אתא דבגזל ומכר יש חילוק בין מקרקעי למטלטלי דבמקרקעי אינו מעיד דהוי נוגע בעדות דהדרא ליה דאין יאוש ושינוי רשות מועיל בקרקע דקרקע אינה נגזלת [סוכה ל:] ובמטלטלין מעיד דקנה לה לוקח ביאוש ושינוי רשות ולא מהדר ליה להאי מעיד דאיכא למ"ד בהגוזל [ב"ק סט] דשינוי רשות ואח"כ יאוש לא קניא אבל ביאוש ושינוי רשות הכל מודים דקנה הלוקח ולא הדרא גזילה למרה אלא מן הגזלן יטול הגוזל דמיה: ופרכינן **וסיפא נמי.** אמאי מעיד לו גוזל ללוקח ומפיק לה מיהודה ומוקי לה ביד לוי דהי דמייתא מגופה דפרה וטלית ולא יוציאנה מיד לוי דהא קנייה בשינוי רשות שאחר יאוש: **מדמי מי מייתא.** בתמיה. וכי מוחל הוא לגזלן דמי גזילתו והלא נתחייב לו הגזלן דמיה והלכך ניחא ליה דתיקו ביד לוי שיחזור ויטול הדמים מראובן שאילו היה נוטלה יהודה בעדים נמצא שלא היה לו לשמעון חלק בהך פרה וטלית ולא היה גובה מראובן כלום והלכך נוגע בעדותו הוא ואמאי מעיד: **לא ליבא דמיה גזלן.** דהשתא אפילו מדמיה מייתא דיורשין פטורין מלשלם וכ"ש הלוקח דקנייה ביאוש ושינוי רשות דבהיתרא אתו לידיה: **דאגן הגזול לו.** והלכך מעיד דלא נוגע בעדותו הוא: **ומאחיל אם בניו.** אע"פ שנהנו בניו עצמן מן הגזילה פטורין דאינהו לא גזול מידי: **והניח לפניהם.** כלומר אז שהניח לפניהם גזילה קיימת לאחר מותו פטורין דקנייה ביאוש ושינוי רשות אי נמי כשאכלום כדמוקי לה התם [ב"ק קיא:]: ומקשינן לרב ששת דאוקמה לרישא בגזל ומכר משום סיפא **ולוקמה ביורש.** אם איתא דבגזל ומכר מיירי ודבדמית גזלן א"כ מה ראה התנא לדחוק עצמו ולשנות שיטתו בגזלן שמכר אפילו לא מכר הגזלן נמי אלא גזל ומת וכיון דמת הוריש לבניו היה יכול למנות חילוק בין רישא לסיפא כגון ראובן שגזל שדה משמעון ומת גזלן וירשו לו בנו ואתא יהודה וקמערער לא ליזל שמעון ומסהיד ללוי בן ראובן דלאו דיהודה היא דאי מפיק לה יהודה מיניה ליורש לא הדרא לשמעון דהיכא דקיימא אלרעא תיקום אבל בסיפא שגזל ראובן טלית או פרה משמעון ומת וירשו לוי בנו ואתא יהודה וקמערער מעיד לו שמעון עליה דאיכא יאוש ושינוי רשות ביד לוי יורש דרשות יורש כרשות לוקח דמי ולא מיהדר ליה לגזל לא פרה ולא דמיה ולא הוי נוגע בעדות והכי הו"ל לתנא למיתני גזל לו בית והורש לבנו אין מעיד כו' גזל לו פרה והורש כו'. והאי דקאמר ולוקמה ביורש לאו דוקא אלא ליתני יורש ואגב שיטפא דמקשי ליה לרב ששת דמפרש ומוקי לה בגזלן קאמר ולוקמה ביורש ומיהו ביורש לא אלא לאוקומה דהא קתני מכר אא"כ מתרץ לה למיתני הורש: **הניחא למ"ד.** בהגוזל בתרא [ב"ק סט] עלה דהך משנה רשות יורש דגזלן לאו כרשות לוקח מגזלן דמי דאילו גבי לוקח איכא יאוש ושינוי רשות וקני דלוקח רשותא אחריתי היא ואילו יורש כרעיה דאבוה וכברשות גזלן מוריש דמי ולא קניה ביאוש גרידא דהא שינוי רשות ליכא גבי יורש וכל היכא דאיתא הדרא בעין דגזל. והך משנה דקתני והניח לפניהן פטורין מוקי לה התם כשאכלום דלא הויא גזילה קיימת והלכך פטורין והלכך לא מיתוקמא הך סיפא ביורש דלא אלא דמי לא למיתני ומעיד לו גזל ליורש עליה משום דהדרא ליה דגזל אם תעמוד ביד יורש וגוגע בעדות הוא: **כרשות לוקח.** דקנייה יורש ואע"פ שגזילה קיימת כדקתני והניח לפניהם פטורין דמשמע אפילו גזילה קיימת: **מאי איכא למימר.** ליתני גזל והורש אמאי תני גזל ומכר נמא מכר נמי מתוקמא ספיר כיון דבמית גזלן מוקי לה רב ששת: **ועוד קשיא ליה לאביי.** במאי דמוקי לה רב ששת בגזל ומכר והולכך לפרש מפני שאחריותו עליו מפני שאחריותו וחכות יש למעיד עליו דאידך דהוא מעיד לו דהיינו לוקח ולא מלינו בגמרא שום אחריותו עליו מפורש כן עליו דלוקח אלא עליו דמוכר מפני שאחריותו של אידך עליו דמוכר והכי הוה ליה למיתני מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שמחוסר לו מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד עליה מפני שאינה חוזרת לו: **אלא כדרבין בר שמואל.** אתא לאשמועינן רישא דהך בריתא ולא בגזל ומכר מיירי ואע"ג דדינא הכי כדלעיל מיהו בריתא לאו בהכי איירי אלא במוכר קרקע שלו שהיתה משועבדת לבעל חוב ומכרה ללוקח זה ואתא אינש מעלמא וקמערער דלא יעיד לו המוכר ללוקח מפני שאחריותו של בעל חוב עליו דמוכר לגבות מקרקע זו והלכך ניחא ליה דתיקו ביד הלוקח דהדר עלה בעל חוב ולא ליהוי מוכר לוה רשע ולא יאלם [מהלים לח] וכגון לוקח לא ליהוי לוה רשע שהרי לא באחריות מכר לו והלכך אין מעיד דנוגע בעדות הוא אבל בסיפא מכר לו פרה וטלית ללוקח ואתא אינש מעלמא וקמערער מעיד לו מוכר ללוקח עליה וכגון שמכרה לו שלא באחריות מפני שאין אחריותו דבעל חוב עליו דלוה (ז) המוכר לגבות מטלטלין שעבד ומכר לאחרים אפילו עשאן אפותיקי לבעל חוב ואח"כ מכרן לאחרים דכרבא ואישתכח דלא נוגע בעדות הוא:

בסתמא

דוקא מכר דהוה ליה יאוש ושינוי רשות. פ"ה וכגון שמכר לאוכן ללוי שלא באחריות וגרלאה דפירש כן משום דאי באחריות הוי שמעון נוגע בעדות דלעא"ג דהוי יאוש ושינוי רשות מפיק לה שמעון מלוי כיון דאין שום הפסד ללוי שיחזור על ראובן (א) אבל בקרקע (ב) דאינה יאוש ושינוי רשות דהדרא ליה כדפ"ה דאין מועיל יאוש (ג) בקרקע ב דקרקע (דכלאים פ"ז) אמר דיאוש מועיל בקרקע דלעא"פ שאינה נגזלת מ"מ מהני בה יאוש וגבי עבד משמע בהשולח (גיטין דף לט:) דמהני ביה יאוש אע"ג דאיתקש לקרקע ובשמעתין דסיקריקון (שם דף נח:) אור"י דמוכח נמי כן וגרלאה דמיירי שלא נתייאש והוה מצי לפלוגי נמי בפרה וטלית בין לפני יאוש בין לאחר יאוש אלא מילתא דשכיחא נקט דבקרקע אין רגילין להתייאש כשיראל גזלה שאם לא יוכל להוציאה מידו משום דלא ליית דינא יוציאנה מיד בנו:

ונוקמה ביורש. וא"ת והא יורש אין מעיד לו עליה דהדרא ליה כדאמר בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיא:) דכל דבר המסויים כגון פרה וטלית חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם וי"ל דהא אוקימנא בריש הגוזל קמא (שם דף לד:) כשעשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת והכא מיירי בלא עשה תשובה: **אלא** כדרבין בר שמואל. ומיירי בריתא דוקא שלא באחריות ולא יכול להעיד על פרה וטלית ומילתא דשמואל מיירי בכל ענין ורבותא נקט אפי' שלא באחריות: עשה

(ו) ב"ק קיא:, (ז) [שם], (א) [לעיל מב.], (ד) ל"ל בענין הדדא. רש"ש, (ה) בס"פ ליתא.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה (בדף הקודם) ואמ"א וכו' כשיבא שמעון לדין עמו כ"ל והד"מ: (ב) תוס' ד"ה דוקא וכו' אבל בקרקע אע"ג דאיכא יאוש ושינוי רשות וכו': (ג) בא"ד לאין מועיל יאוש ושינוי רשות בקרקע:

מוסף תוספות

א. עיין ש"ך סימן ל"ז ס"ק כ"ט. ב. והדין עמו דאי יאוש מועיל בקרקע מאי נפקא מינה במאי דאינה נגזלת וכו'. תוס' סוכה ל:

רבינו גרשום

ומקשי' מאי דוחקיה לאוקמה להא בבריתא בגזל ומכר לוקמה בגזלן לחוד. כגון ראובן שגזל שדה משמעון ואתי לוי ומערער עלה דאמר שלי היא לא ליזל שמעון ולצטרף עם עד אחד לאסהדי לראובן דאינה של לוי משום דניחא ליה לשמעון דתיקום ברשות דראובן דהדרא ליה דהיינו מפני שאחריותו עליו על ראובן שגזלה ממנו שיחזירה לו דאי לא קא מסהיד ליה שמעון ומפיק ליה לוי לראובן בכח עדים שיש לו שהשדה שלו היא אע"ג דמייתי שמעון שוב סהדי דגנזלה מיניה לא מצי מפיק לה מיניה כדאמר לעיל דאמרי' אריא היכא דקיימא תיקום ביד לוי ולהכי נוגע בעדות הוא: ומשני מש"ה לא מצי לאוקמא בגזלן בלא מכר משום דקא בעי למיתנא סיפא וכו'. דבסיפא לא סגי דלא מוקמה אלא בגזל ומכר דדוקא מכר דמש"ה מעיד לו דהוה ליה יאוש בעלים ביד גזלן דשמעיניה לבעל אבידה דמייאש ושינוי רשות ביד לוקח. דאפי' למאן דאמר אע"ג דמייאש לא נפקא מרשותיה דגזל היכא דאיכא יאוש ושינוי רשות מודי דנפקא לה מרשותיה דבעלים משום הכי מעיד לו עליה: אבל אי לא מכר. דודאי הדרא ליה דליכא שינוי רשות לא מצי לאסהודי משום דנוגע בעדות הוא מש"ה איצטריך מכר דאיכא יאוש ושינוי רשות דלא הדרא לה ולהכי מעיד עליה דאין נוגע בעדות. וכיון דאיצטריך למיתני בסיפא גזל ומכר דאיכא שינוי רשות ה) אפ"ה לא מייאש שמעון דקסבר קרקע אינה נגזלת ולהכי נוגע בדבר דניחא ליה דתיקום בידא דלוי דהדרא ליה. ומקשי' וסיפא בפרה וטלית אמאי מעיד נהי דמגופה של טלית מייאש הואיל דאיכא יאוש ושינוי רשות מן דמיו של טלית מי מייאש והא אכתי תבע ליה דמיו ונוגע בעדותו הוי דניחא ליה דתיקום ברשותא דלוי כי היכי דליפרע ליה דאובן דמי גזילתו דאי הוה מפיק לה יהודה מן לוי בראיית עדים הוה אמר ליה ראובן לשמעון מה אתה מבקש ממני והלא לא היתה שלך אלא של יהודה היא שהוציאה מן לוי בכח עדים שהיא שלו

ה) נראה ל"ל תני ריש"ל נמי בגזל ומכר ואפ"ה לא מייאש וכו'.

רבינו גרשום (המשך)

ומש"ה נוגע בעדותו הוא: לא צריכא דמית גזלן. דגזלה מש"ה מיאש נמי מדמים דיורשין פטורין מלשלם הה"ה ללוקח ומש"ה מצי מעיד דלא נגע בעדותו. ומקשי' ואכתי אמאי מוקים לבבריתא בגזל ומכר ונוקמה ביורש כגון דאובן גזל שדה משמעון והניחה ליורשו. ואתי לוי וקא מערער עלה דלא ליזל שמעון ומסהיד לבן דאובן דלאו דלוי היא דקסבר קרקע אינה נגזלת ואין יכול להניחה ליורשיו והדרא לי וכן נמי נוקמא לסיפא ביורש כגון דאובן שגזל פרה וטלית משמעון והורישה לבנו לסהיד ליה שמעון: הא ניחא למאן דאמר רשות יורש לאו כרשות לוקח מגזלן דמי. דלגבי לוקח מגזלן איכא יאוש ושנוי רשות אחריתי משא"כ גבי יורש דליכא שינוי רשות דרשות יורש כרשות גזלן דמי לא קנאה דאין כאן שינוי רשות מש"ה לא מתוקמא ביורש דאפי' לגבי פרה וטלית לא מצי מסהיד ליה דהוי ליה נוגע בעדות דעדיין לא נפקא מרשותיה דגנזל: אלא למאן דאמר רשות יורש כרשות לוקח דמי. דחשיב שינוי רשות מאי איכא למימר אכתי נוקמה ביורש וגבי רישא להכי אין מעיד אע"ג דקרקע ברשות יורש היא לא הויא שינוי רשו' דקרקע לא ניידא ואינה נגזלת ובסיפא גבי מטלטלי הוי רשות יורש שינוי רשות ולהכי מצי מעיד. ועוד אביי מקשה קושיא אחריתי בהאי שמעתא אי ס"ד כדקאמרת דבגזל ומכר מיירי הברייתא מאי היא דקתני רישא מפני שאחריותו עליו ומאי מפני שאין אחריותו עליו דקתני סיפא הכי אבעי ליה למיתני אין מעיד מפני שחוזרת לו לנגזל ומעיד מפני שאינה חוזרת לו דקתאמרת דניחא ליה דהדרא לו אלא מדלא קתני הכי ש"מ דלאו בגזלן ולא ביורש מיירי אלא בדרבין מיירי דאמר רבין בר שמואל כו' מפני שמעמידה האי מעיד בפני בעל חוב שלו שקרקע זו שמכר שלא באחריות היתה משועבדת לבעל חובו ועכשיו כשמכרה שלא באחריות אי אתי מערער וקא מערער לא מצי המוכר לאסהודי ליה משום דניחא לי' דקיימא ברשותיה דלוקח כדי שימצא אותה בעל חוב בידו של לוקח ויגבה אותה ממנו והיינו מפני שאחריותו עליו שאם לא היה מוצא בעל חוב לטרוף קרקע מן הלוקח היה חוזר עליו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות